

Motion till riksdagen 2013/14:So577

av **Christer Winbäck och Anita Brodén (FP)**

Distanshandel med alkohol

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om förbud mot kommersiell förmedling av alkoholdrycker vid sidan av detaljhandelsmonopolet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen att lagförslaget ska beakta erfarenheterna av motsvarande lagstiftning i Norge och Finland.

Motivering

Efter att den svenska alkohollagen ändrades med anledning av EU-domstolens så kallade Rosengrendom – den dom i EU-domstolen den 5 juni 2007 som gav personer rätt att privatimportera alkohol från annat EU-land – har det vuxit fram en flora av kommersiella aktiviteter som går långt utöver vad detta rättsfall handlade om, nämligen enskildas rätt att importera alkoholdrycker och få dessa levererade av ett oberoende transportföretag.

Det handlar i praktiken om svenska aktörer som bedriver aktiv förmedling och marknadsföring av alkoholdrycker direkt till konsument, det vill säga vad som ligger mycket nära detaljhandel. Till detta kommer att det i praktiken har visat sig att ålderskontrollen vid denna försäljning är bristfällig.

Utöver att denna försäljning i sig själv innebär risker för ökade alkoholskador, innebär den en risk för att det svenska detaljhandelsmonopolet ifrågasätts, och att EU-domstolen kan finna att den svenska lagstiftningen och dess tillämpning inte på ett systematiskt sätt slår vakt om monopolet och att detta därmed i praktiken har upphävts. Om så blir fallet, riskerar vi att det privata vinstintresset breder ut sig ytterligare och att därmed grunden för den solidariska, restriktiva svenska alkoholpolitiken faller. Vi vill erinra om riksdagens uttalande att detaljhandelsmonopolet är en av grundpelarna i den svenska alkoholpolitiken, som bör försvaras, inte försvagas.

Fel! Okänt namn på

Till skillnad från vad som är fallet i Sverige, har Norge och Finland efter Rosengrendomen, och den ökade möjlighet till privatimport som denna ledde till, kompletterat sin lagstiftning med regler som syftar till att förhindra att det växer fram verksamheter som i praktiken utmanar detaljhandelsmonopolet. I Norge och Finland har inte heller sådan verksamhet blivit samma problem som i Sverige. I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för regleringen i Finland och Norge.

Enligt vår mening strider en hel del av den verksamhet som vi nu ser i Sverige mot den svenska alkohollagen. Men även en del av det som eventuellt kunde vara tillåtet enligt den nuvarande svenska lagstiftningen innebär en utmaning av detaljhandelsmonopolet som därmed riskerar den svenska alkoholpolitikens grundpelare. Det är därför inte möjligt att avvakta en svensk rättspraxis, som för övrigt ser ut att dröja.

Vi föreslår därför att riksdagen hos regeringen begär förslag till en reglering av distanshandeln med alkoholdrycker. Det behövs inte ytterligare utredning, frågan utreddes redan av Alkohollagsutredningen i anslutning till Rosengrendomen. Även Utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkoholdrycker (SOU 2013:50) påpekar att den svenska lagstiftningen behöver förtydligas.

Ny reglering bör skyndsamt utformas, innan ytterligare kommersiella verksamheter hinner etableras. Därvid kan hänsyn tas till erfarenheterna av regleringen i Finland och Norge.

Den svenska utvecklingen skiljer sig från den finska och norska

Under de senaste åren har allt fler aktörer som erbjuder vad som är att likställa med detaljhandel med alkohol etablerat sig på nätet. Aktörerna utnyttjar en tydlig lagstiftning som inte har utvecklats när nya försäljningskanaler har uppstått. Denna utveckling riskerar att undergräva Systembolagets möjligheter att upprätthålla uppdraget från staten.

Det senaste i utvecklingen är att en stor etablerad dagligvarukedja, City Gross, nu säljer vin som kunderna kan hämta ut ihop med sina förbeställda matkassar. Det är enligt Systembolagets uppfattning i strid med alkohollagsstiftningen. Om en rättslig prövning kommer fram till något annat menar Systembolaget att lagen måste förtydligas i detta avseende. Annars har den svenska alkoholpolitiken i praktiken avskaffats utan att riksdagen tagit ett beslut om det.

Finland och Norge har i likhet med Sverige detaljhandelsmonopol som alkoholpolitiskt verktyg vars uppgift är att begränsa alkoholskador och de sociala problem som uppstår i spåren av för mycket drickande.

Nedan finns en kort genomgång av hur våra båda grannländer genom tydlig lagstiftning kunnat undvika detaljhandelsförsäljning via nätet vid sidan av detaljhandelsmonopolet.

Reglering av näthandel och privatimport i Finland

I Finland är det enligt lag förbjudet att förmedla alkohol mot betalning. Lagstiftningen ger således inget utrymme för vinstdrivande aktörer att sälja alkohol via nätet.

Precis som i Sverige har privatpersoner i Finland rätt att privatimportera alkohol. Finland har ett tydligare regelverk än Sverige för hur detta ska gå till.

Det finländska regelverket i korthet:

- ? Köparen måste beställa alkoholen direkt från en säljare som befinner sig i utlandet. Det får inte förekomma någon form av mellanhand i Finland.
- ? Betalning måste ske innan alkoholen anländer till Finland och betalning får inte ske till säljarens representant i Finland.
- ? Säljaren ska överlåta alkoholdryckerna till köparen eller till ett transportföretag utanför Finlands gränser. Köparen ska själv anlita ett i förhållande till säljaren oberoende och självständigt transportbolag och betalning för transporten ska ske till det bolaget.
- ? Alkoholdryckerna får av logistiska orsaker mellanlagras i Finland men de får inte öppnas eller hanteras, utan de måste transporteras direkt till den adress i Finland som köparen har angett i sin beställning.

Reglering av näthandel och privatimport i Norge

Även om Norge inte är medlem i EU omfattas landet av den inre marknaden genom EES-avtalet och medlemskapet i Efta.

Fram till 2009 fanns ett förbud i Norge mot privatimport av alkohol för privatpersoner. Efter Rosengrendomen och påtryckningar från ESA (Eftas övervakningsorgan) upphörde förbudet 2009. Lagändringen innebär att det i dag är tillåtet att som privatperson importera alkoholdrycker för privat bruk.

I samband med att förbudet mot privatimport slopades förtydligades den norska alkohollagen för att säkerställa Vinmonopolets detaljhandelsmonopol och att privatimporten handlar om just privatpersoners möjligheter till import. Genom att hantera frågan på så sätt har den svenska situationen med vinhandlare på nätet som kringgår detaljhandelsmonopolet kunnat undvikas i Norge.

Det norska regelverket i korthet:

- ? Du som privatperson och köpare ska stå som importör. Ingen förutom köparen, säljaren och ett transportföretag får vara inblandade i importen.
- ? Transportföretaget får inte samarbeta med säljaren och får inte ha några andra fördelar av transportuppdraget än betalningen för transporten.
- ? Utlämning av varorna får endast ske kl. 08.30–18.00 på vardagar och kl. 08.30–15.00 på lördagar. Utlämningen måste ske på ordinarie utlämningsställen som hanterar andra typer av försändelser (till exempel postkontor eller motsvarande).

Fel! Okänt namn på

- ? För att ett transportföretag ska få leverera alkoholdrycker måste det vara registrerat hos Helsedirektoratet. Myndigheten kan avregistrera ett transportföretag som bryter mot villkoren för registreringen.

Behovet av ett ny svensk lagstiftning och ett detaljerat regelverk

Den svenska alkohollagstiftningen behöver förtydligas i likhet med det norska och finska regelverket.

Tydlighet och avsaknaden av tolkningsutrymme har haft till följd att Norge och Finland inte har kommersiella näthandlare som bedriver detaljhandel. På så sätt hotas inte detaljhandelsmonopolet och den nordiska modellen för att begränsa alkoholens skadeverkningar.

Vad behövs för att näthandel med alkohol inte ska undergräva svensk alkohopolitik och detaljhandelsmonopolet?

- ? En lagstiftning som slår fast att inga mellanhänder förutom transportföretag får vara inblandade i privatimport.
- ? Ett tydligare förbud i alkohollagen mot kommersiell förmedling av alkoholdrycker.

Genom att dra lärdom av den framgångsrika lagstiftning som Norge och Finland har infört vet vi vad som fungerar. En liknande lagstiftning anpassad till svenska förhållanden kan med lätthet införas här. Det skulle stoppa en utveckling som riskerar den svenska ansvarsfulla alkohopolitiken där Systembolagets ensamrätt är en grundbult.

Stockholm den 4 oktober 2013

Christer Winbäck (FP)

Anita Brodén (FP)